

UNIVERZITETSKA KONFERENCIJA POSVEĆENA TEMAMA IZ OBLASTI GRAĐANSKOG OBRAZOVANJA

Program konferencije

Uloga univerziteta u obrazovanju informisanih i visoko motiviranih građana, sposobnih za kritičko promišljanje, analizu problema u društvu, traženje trajnog, sistemskog rješenja za te probleme, a zatim i za njihovu primjenu, uz prihvatanja vlastite društvene odgovornosti.

Prva univerzitetska konferencija posvećena temama iz oblasti građanskog obrazovanja Sarajevo, 03.- 04. 12. 2018.

Obrazovni centar za demokratiju i ljudska prava CIVITAS u saradnji sa Ambasadom Sjedinjenih Američkih Država najavljuje Prvu univerzitetsku konferenciju posvećenu temama iz oblasti građanskog obrazovanja koja će se održati u Sarajevu, 3. i 4. decembra 2018. U programu konferencije učestvuju dekani, profesori i studenti osam javnih univerziteta u našoj zemlji. Ovaj jedinstven primjer stručne i naučne saradnje javnih univerziteta ima za cilj istaknuti značaj kontinuiranog formalnog odgoja i obrazovanja za aktivno i odgovorno građanstvo i definirati potrebe za unaprjeđenjem kvalitete i proširenjem nastavnih sadržaja i drugih nastavnih i nenastavnih programa visokoškolskih ustanova koji će pomoći studentima da razviju građanske kompetencije i osnažiti ih za aktivno i odgovorno građansko djelovanje u društvu.

Stručni program konferencije organiziran je kroz panel prezentacije, predavanja i diskusije, prate ga konsultacije i radne grupe za izvođenje preporuka i dopunski sadržaji koji služe neformalnom upoznavanju i povezivanju učesnika, promišljanju novih ideja i učenju kroz kulturu i umjetnost.

Program je finansiran grant sredstvima Ministarstva vanjskih poslova Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Partneri stručnog programa

Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu – domaćin programa

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Nastavnički fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru

Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru

Filozofski fakultet Univerziteta u Zenici

Filozofski fakultet Pale Univerziteta u Istočnom Sarajevu

Pravni fakultet Univerziteta u Bihaću

Partneri radionica angažirane umjetnosti

Umjetnička galerija BIH

Narodno pozorište Sarajevo

uz posebnu zahvalu Rektoratu Univerziteta u Sarajevu i Fakultetu političkih nauka UNSA predstavljamo

Program konferencije

Ponedjeljak, 03.12.2018.

Svečana sala Rektorata Univerziteta u Sarajevu

- 12:00 – 12:20 Pozdravni govori
Sandra Sladaković, izvršna direktorica
Obrazovni centar za demokratiju i ljudska prava CIVITAS
- Nicholas Hersh, ataše za medije
Ambasada Sjedinjenih Američkih Država u BIH
- 12:20 – 12:30 Cilj, ishodi učenja, izazovi i perspektiva CIVITAS školskih i univerzitetskog programa građanskog obrazovanja
Ivana Kešić, program manager
Obrazovni centar za demokratiju i ljudska prava CIVITAS
- 12:30 – 13:00 Dodjela priznanja
Partnerima i saradnicima koji su dali značajan stručni i naučni doprinos u realizaciji univerzitetskog programa građanskog obrazovanja
CIVITAS će uručiti plakete i zahvalnice
- 13:00 – 13:30 Pauza
- 13:30 – 15:00 **Panel: Univerzitetski program(i) građanskog obrazovanja i uloga svih aktera visokog obrazovanja u osnaživanju aktivnog i odgovornog građanstva, promociji univerzalnih vrijednosti demokratije i ljudskih prava**
- Panelisti:
Prof.dr Izudin Hasanović, Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli
Prof.dr Mile Ilić, Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
Prof.dr Damirka Mihaljević, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru
Prof.dr Asim Peco, Nastavnički fakultet Univerziteta “Džemal Bijedić” u Mostaru
Prof.dr Faruk Kozić, Filozofski fakultet Univerziteta u Zenici
Prof.dr Nevzet Veladžić, Pravni fakultet Univerziteta u Bihaću
- Moderator:
doc.dr Emir Vajzović, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu
- 15:00 – 15:30 Predstavljanje programa rada drugog dana Konferencije - orijentacija
podjela lunch paketa i napuštanje Sale u Rektoratu

16:00 – 17:15

Umjetnost kao forma angažiranog djelovanja

– Posjeta Umjetničkoj galeriji BIH

za sve učesnike organizirano je stručno vođenje kroz izložbe i upoznavanje sa fundusom Umjetničke galerije

Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine, osnovana 1946. godine, proučava i čuva više od 6000 djela moderne i savremene umjetnosti, predstavljajući, sa stajališta vizuelne umjetnosti, najstariju i najznačajniju muzejsku instituciju u našoj zemlji. U sklopu Galerije oformljeno je i odjeljenje dokumentacije i biblioteke te su se na taj način stvorili uslovi za naučno istraživački rad.

18:00 – 19:00

Društvena angažiranost – duh savremenog teatra

– Posjeta Narodnom pozorištu Sarajevo

Prilikom posjete Narodnom pozorištu učesnici konferencije će prisustvovati generalnoj probi opere G. Rossini “Seviljski berberin” (Il barbiere di Siviglia) koja će publici premijerno biti prikazana tek 6.12.2018.

Seviljski berberin priča je o ljubavi dvoje mladih ljudi, a djelo je praizvedbu doživjelo u Rimu, davne 1816. godine. Danas, na sceni Narodnog pozorišta u Sarajevu Seviljskog berberina, na potpuno nov i savremen način postavlja talijanska grupa umjetnika Zero Positivo. Umjetnici naglašavaju kako je predstava plod istraživanja koje je prošlo kroz čak tri studije i tri elaborata dramaturških projekata usmjerenih na ogoljavanje i definiranje suštine karaktera, ličnosti i psihičkih preokreta Rossinijevih likova.

Uz Operu Narodnog pozorišta nastupaju gostujući solisti i Sarajevska filharmonija.

Utorak, 04.12.2018.

Amfiteatar Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu

09:00 – 11:00

Panel A: Osnovni zadaci i ciljevi univerzitetskih programa obrazovanja i osposobljavanja za demokratsko građanstvo

Prof. dr Mile Ilić, Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Prof. dr Asim Peco, Nastavnički fakultet Univerziteta “Džemal Bijedić” u Mostaru

Prof.dr Nermina Mujagić, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu

Cilj ovog panela je istražiti i definirati ulogu univerziteta u obrazovanju informisanih i visoko motiviranih građana, sposobnih za kritičko promišljanje, analizu problema u društvu, traženje trajnog, sistemskog rješenja za te probleme, a zatim i za njihovu primjenu, uz prihvatanja vlastite društvene odgovornosti.

Panel B: Umrežavanje za aktivno i odgovorno građanstvo

Prof. dr Dženeta Omerdić, Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

Doc. dr Emir Vajzović, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu

Prof. dr Damirka Mihaljević, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru

Doc. dr Mario Hibert, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Cilj ovog panela je pojasniti osnovne principe na kojima počiva ideja demokratskog pluralnog društva, ulogu građana u procesima javnog odlučivanja, ulogu civilnog društva u osnaživanju građana za društvenu koheziju, uvažavanje različitosti, umreženo djelovanje na promociji univerzalnih vrijednosti demokratije i ljudskih prava

10:30 – 10:45

Pauza

10:45 – 12:30

Rad u grupama: Konsultacije i izvođenje preporuka

Podijeljeni u četiri grupe (slučajni uzorak) studenti će odabrati moderatore/predstavnike grupa, organizirati diskusiju i izvesti zaključke i preporuke konferencije. U cijelom ovom procesu, prate ih Civitas tim, a stručno asistiraju profesori uvodničari panela drugog dana.

Pitanja i Teme:

Kako svim studentima, bez obzira na studijsko usmjerenje, osigurati kvalitetno obrazovanje za građanske kompetencije koje će biti u potpunosti depolitizirano, deideologizirano i promovirati kritičko promišljanje?

Kako univerziteti mogu studentima osigurati primjenu građanskih kompetencija kroz stručni, istraživački i praktični rad?

Koje institucionalne okvire trebamo za poticanje, prepoznavanje i priznavanje dobre prakse povezivanja civilnog društva i visokoškolskih ustanova s ciljem osnaživanja studenata za aktivizam u zajednici?

12:30 – 13:00

Ručak

13:00 – 13:30

Predstavljanje zaključaka i preporuka konferencije
Zatvaranje programa

Demokratska kultura društva i programi građanskog obrazovanja

Demokratska kultura društva odlučujuća je za djelotvorno funkcioniranje demokratske vlasti i ostvarivanje političkog razvoja demokratije, a postiže se kroz odgoj i obrazovanje za građanske kompetencije. U Bosni i Hercegovini nastavni sadržaji građanskog obrazovanja dio su redovnog interdisciplinarnog poučavanja u predškolskim ustanovama i razrednoj nastavi osnovne škole, a kao zaseban nastavni predmet izučavaju se u višim razredima osnovne škole, srednjim školama i kroz studijske programe filozofije, politologije, prava, pedagogije i sociologije javnih univerziteta u našoj zemlji; Dio su Zajedničkih jezgri, od ranije određeni prema ishodima učenja i sa specifičnom interaktivnom metodikom nastave. Svake godine neki oblik nastave građanskog obrazovanja u školama, predškolskim i visokoškolskim ustanovama oba entiteta i Distrikta Brčko sluša 20 340 učenika i 1000 studenata. Proces institucionalizacije i osiguranja kvalitete za ove školske programe građanskog obrazovanja vodi Obrazovni centar za demokratiju i ljudska prava CIVITAS u strateškom partnerstvu s Ambasadam Sjedinjenih Američkih Država i stručnom partnerstvu s resornim ministarstvima obrazovanja i pedagoškim zavodima Vlade Republike Srpske, vlade kantona Federacije Bosne i Hercegovine, Odjelom za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta i javnim univerzitetima u našoj zemlji. Program je u bosanskohercegovačke škole uveden 1996. godine, za njegovu realizaciju do sada je obučeno 38 000 nastavnika.

Realizacija programa omogućena je grant sredstvima Ministarstva vanjskih poslova Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Prvi univerzitetski ekspertni tim formiran je 2008. godine. Vodeći se interdisciplinarnošću građanskog obrazovanja činili su ga univerzitetski profesori filozofije, sociologije, politologije, prava i ekonomije. Ovaj tim proteklih je deset godina intenzivno radio na uvođenju nastavnih sadržaja građanskog obrazovanja u programe nastavnčkih studija ali i drugih studija društveno-humanističkog područja javnih univerziteta. U program je uključeno svih osam javnih univerziteta, a pomenuti nastavni sadržaji izučavaju se kroz studijske programe Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, Nastavnčkog fakulteta Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, Pravnog fakulteta Univerziteta u Bihaću, Filozofskog fakulteta Pale Univerziteta u Istočnom Sarajevu i Filozofskog fakulteta Univerziteta u Zenici, koji je prvi započeo realizaciju ovih sadržaja. Univerzitetski stručnjaci pomenutih fakulteta i profesori Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu proteklih su deset godina bili aktivno uključeni u praćenje rezultata i provedbu empirijskih istraživanja o postignućima učenika u školskim programima građanskog obrazovanja, razvoj programa modularnih obuka za nastavnike i saradnike u nastavi kao i realizaciju programa modularne obuke – doedukacije, priznate i kao program certifikacije za nastavnike predmetne nastave građanskog obrazovanja.

Zaključujući prvu dekadu zajedničkog univerzitetskog programa, pokrenuli smo ciklus diskusija – studentskih tribina kako bi se potakla rasprava o značaju i sadržaju univerzitetskog programa građanskog obrazovanja, studentskom aktivizmu i potrebi studenata za programima i praksama koje će ojačati njihove građanske kompetencije i osnažiti ih za aktivno i odgovorno građansko djelovanje unutar univerzitetske zajednice i u društvu općenito.